

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการสังคมสงเคราะห์

ความหมายของการสังคมสงเคราะห์

คำว่า "การสังคมสงเคราะห์" ยังคงเป็นคำใหม่ในสังคมไทย โดยทั่วไปมักเข้าใจกันว่า การสังคมสงเคราะห์ คือการแจกเงินแจกของกินของใช้แก่คนยากจน แต่ความจริงแล้วการสังคมสงเคราะห์ มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านั้น กล่าวคือ ตามหลักวิชาที่ศึกษากันอยู่ในสถาบันการสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ และตามแนวทางการบริหารงานด้านนี้ในประเทศต่าง ๆ การสังคมสงเคราะห์จะหมายความถึงการนำเอา ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมหรือชุมชนมาเป็นปัจจัยในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตหรือส่งเสริม ความผาสุก ความอยู่ดีกินดี ความเจริญของบุคคลทุกคนและเพื่อให้เกิดสวัสดิภาพและความมั่นคงแห่งสังคม ส่วนรวมด้วย

Stroup ได้ให้ความหมายของ "การสังคมสงเคราะห์" เอาไว้ว่า "การสังคมสงเคราะห์ คือศิลปะการนำเอาทรัพยากรต่าง ๆ มาใช้สนองความต้องการของบุคคล กลุ่มชนและชุมชน โดยใช้วิธีการ ตามหลักวิชาทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ ซึ่งจะช่วยบุคคลเหล่านั้นช่วยตัวเองได้"¹

Clarke ให้ความหมาย "การสังคมสงเคราะห์" ไว้ว่า "การสังคมสงเคราะห์เป็นอาชีพ ชนิดหนึ่งที่มีบริการแก่ประชาชน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยเหลือเขาเหล่านั้น ซึ่งอาจจะเป็นบุคคลคนใด ๆ กลุ่มคน โดยคำนึงถึงปัญหาที่เขาประสบอยู่ บริการดังกล่าวเป็นบริการขององค์กรหรือสถาบันที่จัดตั้งขึ้น เพื่องานสงเคราะห์โดยตรงและโดยอ้อม เช่น สถานสงเคราะห์ โรงพยาบาล โรงเรียน ศูนย์ต่าง ๆ เป็นต้น"²

คำนิยามจากเอกสารขององค์การสหประชาชาติกำหนดไว้ว่า

"การสังคมสงเคราะห์" หมายถึงวิธีการช่วยเหลือบุคคล กลุ่มชน และชุมชน ที่ต้องการความช่วยเหลือโดยส่งเสริมบุคคลนั้น หรือกลุ่มนั้น ซึ่งได้รับความเดือดร้อน ได้ใช้ความสามารถของตนเองให้เป็น

¹ Herbert Hewitt Stroup, Social Work: An Introduction to the Field (New York: American Book Company, 1960), p. 1.

² Helen I. Clarke, Principles and Practice of Social Work (New York: D. Appleton - Century Company, 1947), p.10.

เป็นประโยชน์มากที่สุด เพื่อปรับปรุงสภาพทางสังคมและจิตใจให้ดีขึ้น และในบางกรณีจะตองนำเอา
ทรัพยากร เช่น กำลังกาย กำลังใจ ทรัพยากรอื่น ๆ ที่มีอยู่ในบุคคลนั้นหรือเหล่านั้น หรือที่มีอยู่ใน
ท้องถิ่นมาประกอบให้ใกล้เคียง โดยให้หลักทฤษฎีของการสังคมสงเคราะห์เป็นแนวทางปฏิบัติ
กิจกรรมการต่าง ๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาของประชาชน

บุคคลส่วนมากมักจะมีความเข้าใจในเรื่องการสังคมสงเคราะห์เกินกว่าความหมายที่แท้จริง
ถึงกล่าว แม้ว่าจะขอบเขตของการสังคมสงเคราะห์นั้นอาจจะเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอก็ตาม แต่ความหมายนั้น
ย่อมขึ้นอยู่กับความรู้สึกรับนิยชมของบุคคลที่ติดต่อสังคม ถ้าหากบุคคลทั่วไปไม่มีความรู้สึกรับนิยชมในสังคม
ส่วนรวมสูง ความหมายของการสังคมสงเคราะห์ก็กว้างขวาง ในทางตรงกันข้าม ถ้าประชาชนในสังคม
ส่วนใหญ่ไม่รู้สึกว่าจะต้องรับนิยชมต่อความทุกข์ยากของเพื่อนร่วมสังคม ความหมายของการสังคมสงเคราะห์
อาจจะอยู่ในวงแคบ ก็จะเห็นได้ว่ากรณีนี้เข้าใจกันว่า การสังคมสงเคราะห์นั้นคือการกุศล เป็น
หน้าที่ของคนที่ร่ำรวย ใจบุญโดยเฉพาะที่จะให้ความช่วยเหลือแก่บุคคลเหล่านั้น แต่ในสังคมที่เจริญแล้วใน
ปัจจุบัน สมาชิกของสังคมมักจะรู้สึกรับนิยชมร่วมกันต่อความทุกข์ของบุคคลอื่น ๆ เพื่อสวัสดิภาพแห่งสังคม
ส่วนรวมด้วย

โดยทั่วไปแล้วงานสังคมสงเคราะห์ที่สำคัญ ๆ และโครงการที่จำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะช่วยเหลือ
หรือสงเคราะห์ประชาชนเป็นจำนวนมาก ๆ มักจะอยู่ภายใต้การดำเนินงานของรัฐบาลและองค์การเอกชน
เช่น มูลนิธิ สมาคมต่าง ๆ เขาร่วมดำเนินงานในโครงการที่รอง ๆ ลงมา งานสังคมสงเคราะห์ประเภท
ต่าง ๆ นั้น ไม่ว่าจะดำเนินงานโดยรัฐบาลหรือโดยเอกชนก็ตาม ย่อมมีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหาหรือส่งเสริม
ให้ประชาชนได้มีความผาสุกในการดำเนินชีวิต ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมและการดำเนินงานในค่านิยม และ
การพัฒนาทางจิตใจ ตลอดจนความสามารถของแต่ละคน เพื่อส่งเสริมให้เขาได้มีความสามารถช่วยเหลือตนเอง
และครอบครัวอยู่ด้วยตนเองอย่างมีความสุขตามสมควร ไม่ตองเป็นภาระแก่บุคคลอื่นหรือสังคม ปรัชญาของการ
สังคมสงเคราะห์จึงอยู่ในหลักการที่ว่า ทุกคนในโลกเป็นเจ้าของชีวิตของตนเอง เมื่อมีปัญหาอุปสรรคในชีวิต
หรือเกิดความทุกข์ยากขึ้นก็จะตองต่อสู้แก้ไขด้วยตนเองให้มากที่สุดและไม่ควรมีความรู้สึกทอดทิ้งหรือยอมแพ
ต่อการดำเนินชีวิต ทุกวันนี้อาจกล่าวได้ว่า การสังคมสงเคราะห์เป็นความจำเป็นอย่างหนึ่งของสังคม
เพราะงานสังคมสงเคราะห์ได้เป็นแรงหนุนสำคัญสำหรับประชาชนที่อาศัยฐานะในหลายเป็นพลังที่เข้มแข็ง
ของประเทศชาติในด้านต่าง ๆ ได้ จะเห็นได้จากแม่ประเทศที่เจริญแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งมักจะ
ทุ่มเทเงินงบประมาณจำนวนมากเพื่อการดำเนินงานด้านสงเคราะห์ประชาชน

งานสังคมสงเคราะห์นั้นแม้ว่าจะมีความเห็นแตกต่างกันอยู่มาก ในบรรดานักวางแผนและนักบริหารระดับต่าง ๆ ในเรื่องที่ว่าอะไรควรจะทำก่อน อะไรควรจะทำหลัง หรือควรจะใช้เงินเท่าใดเพื่อการนี้ก็ตาม แต่ทั้งนี้การยอมรับกันทั่วไปก็คือ งานสังคมสงเคราะห์นั้นเป็นงานสำคัญซึ่งจะขาดเสียมิได้ในระบอบสังคมที่เป็นประชาธิปไตย

วิธีการสังคมสงเคราะห์ (Social Work Methods)

ถึงโลกจะก้าวไกลในทศวรรษที่ผ่านมา การสังคมสงเคราะห์นั้นหมายถึงการนำเอาทรัพยากรมาใช้แก้ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต หรือส่งเสริมความผาสุกของบุคคลหรือประชาชน ตลอดจนของชุมชนใหม่ ความกินดีอยู่ดี ความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ ในหลักวิชาการสังคมสงเคราะห์จึงได้มีการกำหนดวิธีการแก้ปัญหาหรือดำเนินการ เพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้ เรียกว่า วิธีการสังคมสงเคราะห์ (Social Work Methods) ซึ่งเท่าที่ศึกษาค้นคว้ากันอยู่ในปัจจุบันนี้พอจะแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภทคือ ประเภทที่เน้นการให้บริการโดยตรง (Direct Services) ซึ่งมีอยู่ 3 วิธี ได้แก่ การสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย (Social Casework) การสังคมสงเคราะห์กลุ่ม (Social Groupwork) และการจัดองค์กรชุมชน (Community Organization) อีกประเภทหนึ่งเป็นการให้บริการทางอ้อม (Indirect Services) ได้แก่ การวิจัยทางสังคม (Social Research) และการบริหารงานสวัสดิการสังคม (Social Welfare Administration)

1. การสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย (Social Casework) เป็นการทำงานกับผู้มีปัญหา (Client) เป็นรายบุคคลหรือรายกรณี (Case) เช่นครอบครัวซึ่งมีทุกข์ชอกช้ำโดยยากหรือมีความเดือดร้อน อาจมาขอรับบริการ จากองค์กรทางการสังคมสงเคราะห์ ทั้งที่ให้บริการทางสังคมสงเคราะห์เฉพาะรายโดยตรง แต่ใช้วิธีการทางสังคมสงเคราะห์เฉพาะรายเป็นส่วนประกอบ เช่น ในโรงพยาบาล โรงงาน อุตสาหกรรมใหญ่ ๆ โรงเรียน เป็นต้น วิธีการนี้เกี่ยวข้องกับขบวนการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้รับบริการช่วยเหลือเป็นรายบุคคลในปัญหาของตัวเองและคนอื่นโดยเฉพาะ ซึ่งเป็นสถานการณ์กดดันต่อบุคคล (Stressful Situation) การที่จะเข้าใจการปฏิบัติงานของการสังคมสงเคราะห์เฉพาะรายนั้นจำเป็นต้องรู้ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคล เมื่อตกอยู่ในสถานการณ์กดดัน ตามปกติบุคคลที่พบว่าตนเอง

¹Walter A. Friedlander, Concept and Methods of Social Work, 2nd ed. (N.J. : Prentice Hall, 1976), p.23.

ตกอยู่ในความทุกข์ มักจะรู้สึกว่าคุณไม่สามารถแก้ไขได้ ไม่มีความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์นั้น ๆ เพราะกลัวว่าจะทำให้เหตุการณ์เลวร้ายกว่าเดิม เขาอาศัยเป็นบุคคลที่มีปัญหา และต้องการความช่วยเหลือจากภายนอกตนเอง นักสังคมสงเคราะห์โดยเฉพาะรายจะสนใจความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของคนที่ภาวะการเช่น ๓ มาวิเคราะห์ และทำการช่วยเหลือแนะนำ เพื่อให้เขาเกิดการพัฒนา และใช้เป็นประโยชน์จากความสามารถของที่เขาดำเนินการแก้ปัญหาซึ่งประสบอยู่ในสังคม

2. การสังคมสงเคราะห์กลุ่ม (Social Group Work) หมายถึงการสงเคราะห์บุคคลเป็นกลุ่ม โดยหาวิธีการที่จะช่วยให้สมาชิกในกลุ่มนั้นแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น มีลักษณะเป็นผู้นำและสามารถปรับตัวเองเข้ากับสิ่งแวดล้อม การจัดกลุ่มเป็นการรวมกลุ่มของผู้มีปัญหา หรือความต้องการที่คล้ายคลึงกัน เพื่อช่วยกันพิจารณาแก้ไขปัญหาและความต้องการของกลุ่ม โดยมุ่งการใช้อิทธิพลของกลุ่ม และกิจกรรมในกลุ่มเข้าแก้ปัญหา ความต้องการ และพัฒนาสมาชิกในกลุ่ม นอกจากนั้นยังรวมถึงการจัดกลุ่มเพื่อแสวงหาความรู้ หากความสนุกสนานเพลิดเพลินและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยจัดให้มีการรวมชมรม ดนตรี กีฬา ทั้งสมาคมหรือสโมสร ทั้งเกมปาร์ตี้สำหรับเด็กและคนชรา การรวมกลุ่มนี้สามารถช่วยให้สมาชิกแต่ละคนมีลักษณะเป็นที่ยอมรับและปรารถนาในสังคมทั่วไป

แม้วางานด้านนี้จะมุ่งกลุ่มชนเป็นหลัก แต่กลุ่มจะพัฒนาไปไถ่มาจนย่อยแต่ไหนเมฆซึ้งอยู่กับสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม Mary Parker Follette ได้กล่าวไว้ว่า "พลังในการสร้างสรรค์ของคนเป็นพลังอันสำคัญยิ่งในกลุ่ม ถ้าแต่ละคนในกลุ่มได้ทำหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่ แต่ตาแต่ละคนไม่มั่งคั่ง และไม่ได้แสดงคุณงามความดีเต็มที่ เราจะไม่สามารถมีอำนาจในกลุ่ม" ฉะนั้น การทำงานสังคมสงเคราะห์กลุ่มชนก็ต้องอาศัยหลักการ เข้าใจพฤติกรรมมนุษย์ และขบวนการกลุ่มเพื่อเข้าไปแก้ปัญหาความต้องการและความสนใจแท้จริงของกลุ่ม จะได้จัดกิจกรรมหรือบริหารสนองสมาชิกได้ถูกต้อง

¹ Mary Parker Follette, The New State, 4th ed. (New York:

3. การจัดตั้งกรรชุมชน (Community Organization) เป็นกระบวนการนำมาซึ่งความเหมาะสมระหว่างทรัพยากรทางสวัสดิการสังคมกับความต้องการทางสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่ความของการของประชาชน ในลักษณะที่เหมาะสมกับหลักการดำเนินชีวิตอย่างประชาธิปไตย เป็นวิธีการอย่างหนึ่งของงานสังคมสงเคราะห์ที่ก่อให้เกิดความสมัคคีขึ้นภายในชุมชน สมาชิกในสังคมได้มีโอกาสอยู่ด้วยความพอใจและความร่าเริง โดยพยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้มากที่สุดเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขป้องกันปัญหาความเดือดร้อนของชุมชน วิธีการและหลักการปฏิบัติจะได้อธิบายกล่าวในบทต่อไป

4. การวิจัยทางสังคม (Social Research) เป็นวิธีการศึกษาถึงสภาพปัญหาในสังคม ศึกษาวิธีการที่จะไขว่คว้า และกำหนดนโยบายแผนงานและโครงการ เพื่อขจัดปัญหานั้น ๆ นอกจากนี้ยังรวมถึงวิธีการสำรวจและการวิจัย เข้าทำการวิเคราะห์ผลการของกิจการทางสังคมสงเคราะห์ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไข และริเริ่มบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและวิจัยทางสังคมสงเคราะห์ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การกำหนดนโยบายสังคม การวางแผนสังคม และการจัดบริการสังคม

5. การบริหารงานสวัสดิการสังคม (Social Welfare Administration) เป็นวิธีการที่องค์การสังคมสงเคราะห์ทั้งของรัฐบาลและเอกชนใช้สำหรับจัดการสังคมสงเคราะห์ในแง่คุณภาพ ปริมาณ และประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนในชุมชนนั้น ๆ ได้ทั่วถึง และทันต่อเหตุการณ์ การบริหารงานสวัสดิการสังคม รวมถึงการวางนโยบาย การวางแผน การวางโครงการ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินงานขององค์การใช้ถ้อยปฏิบัติโดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การ รวมทั้งการประเมินผลงานการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงบริการ องค์การ และผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นเรื่อย ๆ เพื่อให้อยู่ใน

¹ จงกณี สุวรรณทรภ, "การจัดระเบียบชุมชน" ในเอกสารเผยแพร่ทางวิชาการ สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, วารุณี นิตยสาร, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2516), หน้า 68.

² นันทีย์ ไชยสุต, "หลักทฤษฎีเบื้องต้นของการสังคมสงเคราะห์" ในเอกสารเผยแพร่ทางวิชาการ สาขาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, หน้า 9.

ความนิยมของผู้นำบริการ

นอกจากนี้การบริหารงานสวัสดิการสังคมยังมีความหมายครอบคลุมถึงการ จุติบุคคล
เขาทำงานให้เหมาะสมกับตำแหน่งงานด้านสวัสดิการสังคม ฝึกอบรมคนให้ทัศนคติและทักษะ
เพียงพอที่จะทำงานกับชุมชนปัญหา และยังสามารถทำงานประสานกับผู้นำวิชาชีพอื่นได้ เป็นต้นว่า
ร่วมงานกับนักจิตวิทยา พยาบาล แพทย์ นักกฎหมาย ฯลฯ การดำเนินงานก็จะนำเอาหลักทฤษฎี
ของการบริหารงานของการเข้ามาใช้ด้วย

วิวัฒนาการสังคมสงเคราะห์ในประเทศไทย

การสังคมสงเคราะห์ในประเทศไทยมีรากฐานมาจากคำสอนของพระพุทธศาสนา
หลักธรรมของพระพุทธเจ้าที่สอนให้คนมีความเมตตา กรุณา และการบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่นจึงได้
มีบทบาทสำคัญยิ่ง ช่วยปรุงแต่งชีวิตจิตใจของชาวไทยใหม่ให้ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูล
ผู้ตกทุกข์ได้ยาก ในชนบทเริ่มด้วยการให้ความช่วยเหลือกันเองระหว่างญาติพี่น้อง เพื่อนบ้าน
หรือคนที่อยู่ในถิ่นเดียวกันช่วยเหลือกันก่อน แล้วขยายตัวออกไปเป็นการช่วยเหลือกันเพื่อชุมชน
ทั้งเกิดจากการนำหรือการสั่งสอนของพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้นำหลักธรรมแห่งพระพุทธศาสดาที่กล่าว
แลความสุจริตและวิศัลใจว่าเป็นศูนย์กลางของการให้การสงเคราะห์ต่าง ๆ เช่นเป็นที่
อาศัยของคนตกทุกข์ได้ยาก เป็นที่พึ่งของแก่กำพร้าหรือผู้ไร้ญาติขาดมิตร เป็นต้น นอกจากนี้
วัดยังเป็นศูนย์กลางให้การศึกษา วัดจึงมีบทบาทสำหรับทุกชนชั้นตั้งแต่เกิดจนตาย จะเห็นได้ว่า
ในสมัยก่อนเด็กแรกเกิดพ่อแม่จะพาไปให้สมภารตั้งชื่อให้ การชมนานใหม่กตองนิมนต์พระไปทำพิธี
ทางศาสนา เป็นต้น หลักความจริงของศาสนาพุทธที่ความเมตตาของประสพกับการเกิด แก่ เจ็บ ตาย
สิ่งทั้งหลายเป็นเหตุแห่งความทุกข์ ทางโลกเลี้ยงชีพจนทุกข์อดยากก็เลยและค้นหาให้หมดสิ้น ซึ่ง
ถ้าทำโลกจะเป็นทางไปสู่พพาน ฉะนั้น ชาวพุทธจึงทำการสงเคราะห์กันเรื่อยมา ทั้งนี้อาจจะ
หวังผลตอบแทนคือความสุขสบายในภายภาคหน้า การสงเคราะห์ผู้อื่นหรือการสงเคราะห์กันและกัน
เป็นการปฏิบัติธรรมข้อหนึ่งที่จะเป็นการทำให้ปฏิบัติหลักศีลและค้นหาของตนเองลงไปบ้าง
เห็นได้ว่าเป็นการบำเพ็ญหรือทำความดี อย่างไม่คิด เมื่อพลเมืองเพิ่มมากขึ้น บ้านเมืองขยาย
ออกไป ความเดือดร้อนได้ทวีขึ้น จนกระทั่งความช่วยเหลือของญาติมิตรและเพื่อนบ้านไม่เพียงพอ

ที่จะบรรเทาหรือระงับความเดือดร้อนได้ กลุ่มชนและองค์กรของรัฐจึงจำเป็นต้องเข้ามาดำเนินการ โดยเริ่มจัดขึ้นเป็นรูปองค์การในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อันเป็นระยะที่ได้มีการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน การปกครอง การศึกษา และการสาธารณสุข กานสังคมนสงเคราะห์ได้มีการริเริ่มประกาศใช้พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 ซึ่งเป็นฉบับแรกที่มีใบเจ้าหน้าฝ่ายปกครองดูแลทุกข์สุขของประชาชน เขาช่วยเหลือผู้ได้รับความเดือดร้อนให้ทำงานทำและมีปัจจัยจำเป็นในการครองชีพ นอกจากนี้กฎหมายลักษณะอาญาพุทธศักราช 2457 ก็ได้วางหลักในการปฏิบัติเค็ดกระทำผิดแตกต่างจากผู้ใหญ่ มีการกอดังกรมราชทัณฑ์เพื่อรับขอมในการอบรมและขัดเกลานิสัยบุรุษทำผิดกฎหมาย องค์การสังคมนสงเคราะห์เอกชนแห่งแรกก็ได้ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2436 คือ สภาอุณาโคมแดง ซึ่งสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถได้ทรงสถาปนาขึ้น โดยมีพระราชประสงค์ให้องค์การนี้ช่วยเหลืออาหารบาดเจ็บจากสงคราม สภานี้ได้ดำเนินงานด้านสังคมนสงเคราะห์มาจนถึงปัจจุบัน ภายใต้นามว่า สภาการชาติไทย

ในปีเดียวกันนี้ พระวิมาดาเธอกรมพระสุชาดิเนนดา ได้มองเห็นความสำคัญของการช่วยเหลือ มีความเห็นว่า ควรให้มีสถานที่ให้ความช่วยเหลือเด็กหญิงกำพร้า อนุดาหรือเด็กยากจน ทานจึงทรงบริจากทรัพย์ก่อสร้างโรงเรียนอนุดา ที่ตำบลเลี้ยงเด็ก ซึ่งเป็นสถานสงเคราะห์เด็กแห่งแรกในประเทศไทย

ในระยะต่อมาหลังจากได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย งานสังคมนสงเคราะห์ได้รับความสนใจและมีการดำเนินงานอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น เพราะบ้านเมืองได้ขยายตัวทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม การทำมาหากินมีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น การดูแลและให้ความช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัวเริ่มจะอยู่ในฐานะลำบาก ฝ่ายรัฐบาลเองก็ได้ริเริ่มวางนโยบายและกำหนดโครงการดำเนิน ได้มีการประกาศใช้กฎหมายสำคัญ ๆ หลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยจัดหางานพุทธศักราช 2475 พระราชบัญญัติจัดหางานประจำท้องถิ่น พุทธศักราช

¹ นิคม จันทรวาทู, การสังคมนสงเคราะห์และการพัฒนาการท้องถิ่น (กรุงเทพฯนคร : กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย, 25 12), หน้า 10.

2475 พระราชบัญญัติควบคุมเด็กนักเรียน พุทธศักราช 2481 ซึ่งได้วางแผนงานที่จะเข้าแกมปัญหา และช่วยเหลือเด็กกำพร้าตามสถานสงเคราะห์อย่างกว้างขวาง

ในปี พ.ศ. 2483 ได้มีการก่อตั้งหน่วยงานของรัฐในระดับกรมขึ้น คือ กรมประชา สงเคราะห์ รับผิดชอบในเรื่องเกี่ยวกับการสงเคราะห์ด้านต่าง ๆ และตั้งแผนเป็นต้นมางาน สังคมสงเคราะห์ของประเทศไทยได้ขยายตัวอย่างมากทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ มีการปรับปรุง และขยายงานของกรมประชาสงเคราะห์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานสังคมสงเคราะห์ออกไป อย่างกว้างขวาง

ในด้านการค้าเงินงานของเอกชน ซึ่งแต่เดิมมีเพียงสภาอากาศไทยเป็นหน่วยงานใหญ่ ต่อมาได้มีผู้ใจบุญเกิดทั้งหมายต่างรวมใจกันก่อตั้งขึ้นเป็นสมาคมและองค์การดำเนินงานช่วยเหลือ ผู้ที่มีความเดือดร้อนมากขึ้นทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค กิจกรรมสังคมสงเคราะห์เอกชนได้ เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2503 ได้มีการตั้งสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ขึ้นเป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2505 และปีต่อ ๆ มา ได้มีการจัดประชุมการสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ โดยมีองค์การสังคมสงเคราะห์ทั้งของรัฐบาลและเอกชนจากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวนถึง กว่า 300 องค์การ เขาร่วมประชุม การประชุมครั้งนั้นว่าเป็นความตื่นตัวอย่างใหญ่หลวงใน วงการสังคมสงเคราะห์ในประเทศไทย ทั้งในภาครัฐบาลและด้านเอกชน ซึ่งต่อมาเมื่อ 10 สิงหาคม 2502 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงรับสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย เข้าอยู่ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีมาดฯ ทรงรับเป็นองค์ประธาน กิตติมศักดิ์ของสภาสังคมสงเคราะห์ฯ อีกด้วย สภาสังคมสงเคราะห์ฯ นับว่าเป็นองค์การที่สำคัญใน การทำหน้าที่เป็นองค์การกลางประสานงานและส่งเสริมงานสังคมสงเคราะห์ทั่วราชอาณาจักร ในขยายตัวมีประสิทธิภาพและเจริญก้าวหน้ามาจนกระทั่งทุกวันนี้